

Seminář v rámci
projektu FRMU
ÚK PŘF MU

Vybrané pedagogické moduly pro začínající akademiky

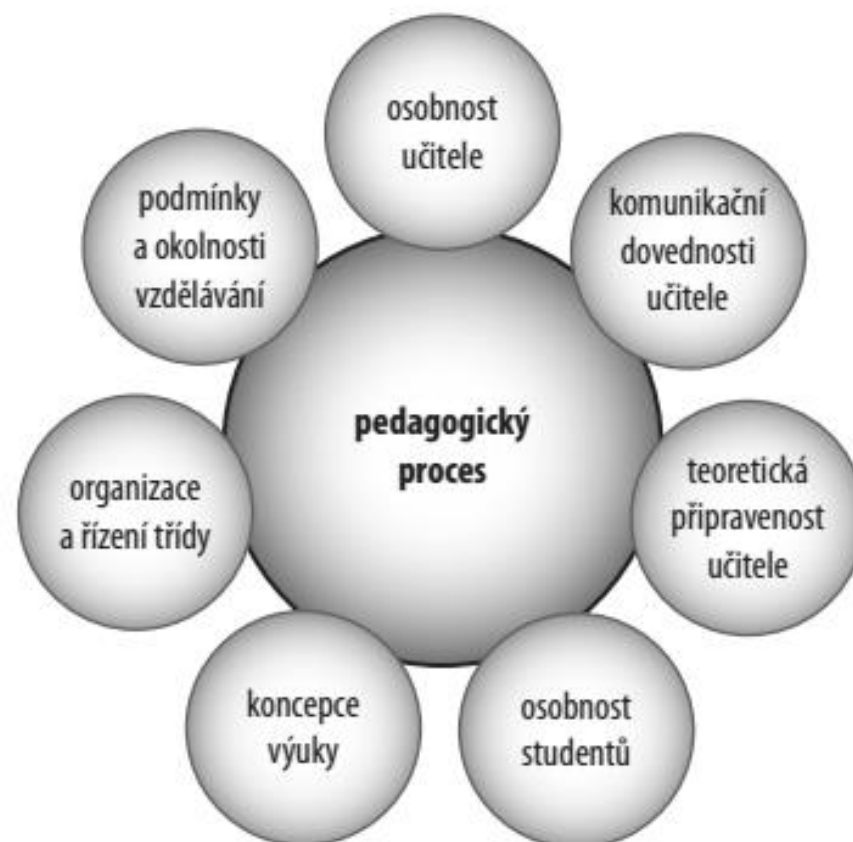
Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.

KISK FF MU

1. 12. 2020

Obsahem

1. Buďte odpovědní k sobě i ke studentům
2. Stanovujte vzdělávací cíle a motivujte studenty
3. Buďte srozumitelní, systematičtí a názorní
4. Otevírejte diskusi
5. Využívejte metody projektové výuky
6. Buďte dobrým vedoucím diplomových prací
7. Vedte studenty ke kritickému myšlení
8. Vycházejte vstříc kombinovaným studentům
9. Nechte studenty číst odborné texty
10. Shromažďujte zpětnou vazbu a sami se neustále učte

Úvodní aktivita

Ohodnoťte svoje dosavadní pedagogické dovednosti

Odpovězte na dvě níže uvedené otázky, které Vám pomohou reflektovat Vaše rozvojové potřeby na pozici lektora.

Co umím?

Kde mám rezervy?

Na čem můžu stavět?

Na čem potřebuji zapracovat?

1 Bud'te
odpovědní
k sobě i ke
studentům

Budování profesní identity

<p>OCHRANITELSTVÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> Přebírání odpovědnosti Děláme věci za studenty Snažíme se zavděčit Všechno pro studenty Pečujeme Moc investujeme Jsme nekonzistentní Ustupujeme Podřizujeme se	<p>VŘELOST</p> <p>ROVNOCENNOST</p> <ul style="list-style-type: none"> Spolupráce Důvěra Autenticita Transparentnost Partnerský přístup Sdílená odpovědnost Realistické cíle Možnosti Popisný jazyk
<p>BEZNADEJ</p> <ul style="list-style-type: none"> Rezignace Nezájem Nedůvěra Odmítání Přehazování odpovědnosti Obviňování Žádné cíle Žádná očekávání Neangažovanost	<p>PEVNOST</p> <p>NADŘAZENOST</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedůvěra ve schopnosti studentů Tlak Přílišná (svazující) pravidla Hodnotící jazyk Rady, poučování, moralizování Odpovědnost na vyučujícím Vysoké cíle Nepřiměřené požadavky

Pravidla hry

- Pilíř kvalitní výuky
- Vedení výuky = plnění nepsané smlouvy mezi studentem a vámi (lektorem) a tato smlouva by měla mít předem daná práva a povinnosti pro obě strany
- Budete se tak moci odvolávat na jasně stanovená kritéria docházky, vzájemné komunikace, hodnocení jednotlivých úkolů, ale i závěrečné klasifikace studentů
- Čím dříve studentům vysvětlíte, jak budou ve vašem předmětu hodnoceni, tím lépe
- **Časová dotace pro předmět**, který učíte (cca 13 týdnů), kreditová zátěž předmětu

Rady a tipy

Bude se vám učit mnohem snáze, když si hodinu poctivě připravíte. Vždy si sepište průběh hodiny bod po bodu. Pokuste se odhadnout čas, který na jednotlivé vzdělávací aktivity bude třeba.

Na své první hodině v semestru si zjistěte, jaká očekávání studenti od vašeho předmětu mají. Můžete použít jednoduchý dotazník nebo se studenty otevřít na toto téma diskusi.

Budte dochvilní, chodte do výuky ideálně 10 minut před jejím začátkem. Budete tak mít dostatek času na řešení případných problémů s technikou nebo klíči od učebny. Vyčleňte si dvě tři minuty, abyste se mohli zklidnit a zkoncentrovat na hodinu. Včasnou docházku vyžadujte i od studentů.

Tip pro vás, kteří hodnotíte průběžné úkoly v rámci celého semestru: stanovte si nejzazší termíny hodnocení odevzdaných úkolů a tyto termíny dodržujte. Zároveň dbejte na termíny uvedené ve Studijním a zkušebním řádu MU.

Nezapomeňte, že stanovená pravidla vyžadují kázeň jak od studentů, tak od vás. Měřte jedním metrem. Budujte si se studenty vztah založený na důvěře a odpovědnosti.

Otázky k zamyšlení

- Jaký máte temperament a jak jej můžete využít při vedení hodin?
- Dokážete reflektovat potřeby a očekávání studentů? Umíte koncipovat výuku na základě zvoleného cíle? Co vlastně chcete studenty naučit?
- Jste schopni udržovat rovnováhu mezi vámi, studenty a obsahem?
- Jste po každé hodině schopni sebe-reflexe?

2 Stanovujte
vzdělávací cíle
a motivujte
studenty

Umět stanovit vzdělávací cíle výuky = jeden u nejdůležitějších aspektů vzdělávání

Vzdělávací cíle = představy lektora o změnách v poznávací (kognitivní) a postojové složce psychiky studenta

Typologie vzdělávacích cílů

- Různé, např. **Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů**
- stanovuje strukturu vzdělávacích cílů ve vztahu k úrovni myšlenkových procesů
- při určování vzdělávacích cílů postupujte podle hierarchie cílů od těch jednodušších, jako jsou znalosti studentů, po ty nejsložitějších, jako je schopnost studentů provádět analýzy nebo hodnocení a vytvořit něco nového
- typy úkolů, které lze u každého vzdělávacího cíle využít k tomu, abyste si ověřili, že studenti daného cíle dosáhli

Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů

2 Porozumění

- Pochopení a schopnost užití
- Znalost kontextu a podmínek
- Znalost strategie
- Návrh modelu, schématu
- Tvorba mentální mapy
- Přehledy pojmů a jejich vztahů
- Hledání nedostatků v produktu nebo textu
- Formulace odpovědí na zadané otázky
- Vyhledávání informací
- Řešení reálných situací (denní tisk, případové studie, využití událostí ve třídě nebo škole)
- Samostatná práce s ukázkou či textem
- Diskuse v různém počtu osob

1 Znalost

- Znalost faktů (terminologie)
- Znalost konceptů (modely, teorie, klasifikace)
- Znalost procedurální (dovednosti a procedury)
- Prezentace, referát
- Práce se slovníky a encyklopediemi, vyhledávání v internetu
- Samostatná práce s ukázkami či textem
- Diskuse nad obsahem pojmů

výstup

typ úkolu

3 Aplikace

- Přenos učení do situací nebo problémů, které jsou nové, tzn. schopnost rozlišovat, uspořádat, prisuzovat
- Mentální mapy, modely, schémata – hledání analogií
- Vyhledávání reálných situací pro ilustraci daného jevu či vztahu
- Zpracování projektů, seminárních prací
- Diskuse ve dvojicích či skupinách
- Hraní rolí
- Případová studie

6 Tvorba

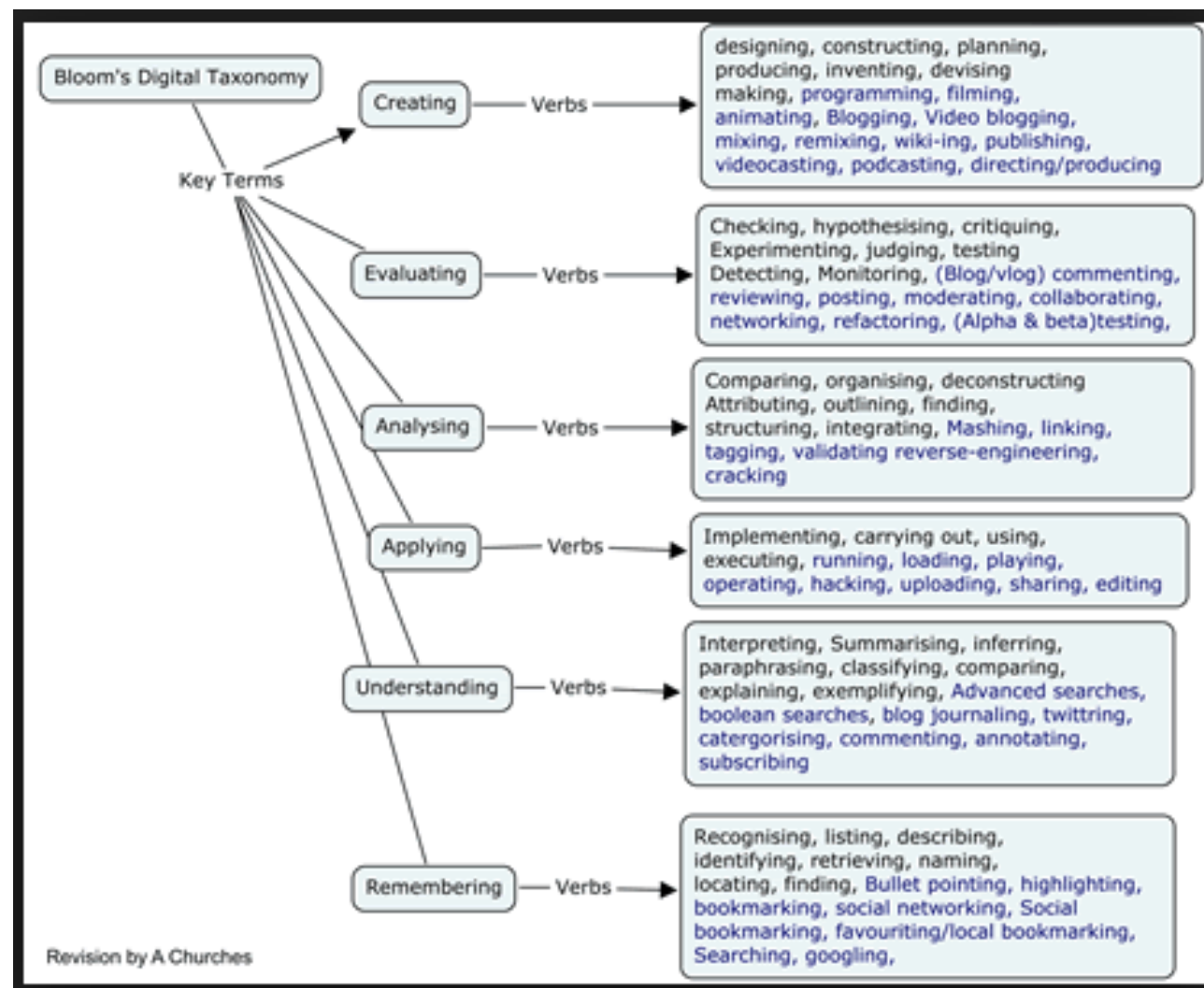
- Vytváření plánu nebo zamýšlených operací
- Vytváření komunikace
- Skupinová diskuse
- Modelové situace
- Hraní rolí
- Simulace
- Trénink dovedností
- Rozhovory
- Videotrénink
- Stínování

5 Hodnocení

- Posouzení na základě vnějších kritérií
- Posouzení na základě interních prvků
- Sebereflexe
- Reflexe
- Hodnocení dopadů, specifikace kritérií úspěchu
- Práce se zpětnou vazbou

4 Analýza

- Analýza organizačních principů
- Analýza vztahů
- Analýza prvků
- Mentální mapa
- Referáty, rozbory
- Analýza reálných situací
- SWOT analýza
- Brainstorming
- Individuální učení
- Modelové situace
- Diskuse
- Hraní rolí
- Případové studie

Jak motivovat studenty k žádoucí činnosti / spolupracujícímu chování

- **Úvod hodiny** – práce s úvodním očekáváním studentů

- *Co od této hodiny (od tohoto tématu) očekáváte?*
- *Co byste se mohli dozvědět?*
- *Co byste se mohli naučit?*

- **Závěr hodiny** – návrat k očekávání, studenti sami hodnotí a odpovídají na otázky z úvodu hodiny

- Otázka na potřebu udělat něco jinak, aby mohli získat
- z výuky více

- **Podpora komunikačních dovedností** studentů

- **Popisný jazyk** v hodnocení dění ve výukové skupině

- **Příklady:**

- *„Prezentace, kterou vaše skupina připravila, neodpovídá na jednu ze zadaných otázek. Co můžete udělat pro to, abyste připravili prezentaci, která je více v souladu se zadáním?“*
- *„Petře, slyším Vaši žádost a současně si uvědomuji, jak mě Vaše neverbální projevy, zejména tón hlasu a výraz v obličeji, odvádějí od toho, co říkáte.“*

Čeho se vyvarovat v edukační práci se studenty

- Perfekcionismus
- Srovnávání
- Nerealistická očekávání
- Vysoké až přehnané nároky a ambice
- Nedostatek prostoru pro osobnosti studentů a z toho plynoucí přebírání iniciativy a odpovědnosti
- Preferování jedné oblasti dovedností
- Přehnaná podpora

? Otázky k zamyšlení

- Stanovujete si pro své hodiny vzdělávací cíle?
- K jakému stupni Bloomovy taxonomie jste se v hodinách dostali?
- Diskutujete se studenty o tom, co potřebují k dosažení definovaného vzdělávacího cíle?

3 Bud'te
srozumitelní,
systematičtí
a názorní

Podpůrné nástroje

- **Jazyk**

- Srozumitelnost - jasné, přesné a výstižné vyjadřování
- Spisovná čeština, dobrý psaný projev
- Vyvarujte se ne odborných výrazů, neformálních označení a familiárností

- **Názorné pomůcky**

- napomáhají srozumitelnosti výuky
- uvádět příklady z vlastní zkušenosti z výuky
- „hraní rolí“ (například ve výuce tématu vyhledávání informací propůjčuje učitel studentům role dokumentu, informace, uživatele nebo databáze a vysvětluje tuto problematiku divadelním stylem)

- **Konkrétní příklady**

- více si pamatuje ten, kdo si problematiku propojí s živými příklady z reálného světa kolem sebe
- obrázky, grafy, příklady z praxe a konkrétní publikované výzkumy
- sejte studentům do rukou skutečné „doklady“
- zprostředkujte studentům na YouTube přednášky expertů ze Stanfordu nebo Berkeley
- zařídte pro studenty předmětu exkurzi do firmy nebo výzkumné instituce
- zvěte do výuky odborníky z praxe
- otevírejte studentům dveře do skutečného světa
- studenti potřebují vědět, proč se danou problematiku vlastně učí a jaké je jejich potenciální uplatnění v reálné praxi

Podpůrné nástroje

- **Logická stavba znalostí**

- Teorii sítí je možné aplikovat i na strukturu znalostí - lidský mozek je mnohem výkonnější a efektivnější, jestliže si může uspořádat znalosti do provázaných struktur a systémů
- Učivo probírané v hodinách + samostudium + četba + praktické úkoly, to vše by studentům mělo souznít
- Koncipujte látku od konkrétního k abstraktnímu, od jednoduchého k obecnému, od známého k neznámému, tak jak k tomu vedl učitele už **Jan Amos Komenský**

- **Navazujte na jiné předměty a obory**

- Snažte se odkazovat a upozorňovat na předměty, které učí vaši kolegové
- Na některé můžete navazovat, jiné budou vaši studenti absolvovat až po vašem předmětu
- Vhodné překrývání témat je ku prospěchu- studenti si tak utvoří celistvý obraz o struktuře témat a oboru

🔍 Otázky k zamyšlení

- Jaké konkrétní příklady používáte ve výuce?
- Na které předměty navazuje váš předmět?
- Jaké přednášky k vašemu tématu lze najít na YouTube?

Zdroje

V knize se dozvíte, jak stanovovat témata a cíle výuky. Text obsahuje také konkrétní vzdělávací metody jako je prezentace, diskuse nebo koučování:

PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 336 s. ISBN 978-80-247-4806-1.

Publikace přináší přehled vhodných efektivních vzdělávacích metod aktivního učení, orientovaných na spolupráci ve skupinách. Prostor je v ní věnován také zásadám vedení výuky a hodnocení:

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. 2. vyd. Praha: Portál, 2013. 150 s. ISBN 978-802-6204-046.

4 Otevírejte diskusi

Ptejte se

Nezapomeňte na to, že dobrý pedagog je schopný stanovit cíle diskuse, k nimž chce v interakci se studenty dojít, umí diskusi také vyváženě řídit, a tedy i ve správnou chvíli ukončit.

Každá diskuse začíná vhodně položenou otázkou. Je známé, že trefná otázka je mostem mezi vyučováním a učením. Otázka by měla studenta podněcovat k přemýšlení. Učte studenty učit se.

Dobrá otázka je věcně správně formulovaná (sami byste měli vědět, na co se ptáte), konkrétní a ne příliš obecná.

Jaké otázky klást

Jednotlivé typy otázek klademe tak, abychom jimi směřovali vždy k dané úrovni taxonomie vzdělávacích cílů, tak jak ji definuje Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů (viz druhá kapitola).

K jednotlivým vzdělávacím cílům můžeme přiřadit různé typy otázek, a to od jednodušších, které aktivizují myšlení nižšího řádu, až po otázky složitější, které vedou studenta ke komplexnějšímu přemýšlení. Viz tabulka:

Kdy a jak klást otázky

Modelů a strategií kdy a jak klást otázky je samozřejmě více. Klást otázky můžete na začátku hodiny jako součást evokace znalostí, které studenti o dané problematice mají. Ptát se lze také v průběhu hodiny, přitom hodnotit aktivitu studentů, a tím zpestřit výuku. Otázky je možné klást i na konci hodiny a jejich prostřednictvím zjišťovat, co studentům hodina dala.

Otázky můžete klást jednomu studentovi nebo všem najednou. Je důležité učit studenty hledání správných odpovědí, ale také je vést ke kladení otázek. Můžete tedy nechat studenty pokládat otázky sobě navzájem.

Propojení Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů s otázkami

Vzdělávací cíl	Co zjišťujeme	Jaké otázky můžeme klást
Znalost	fakta	Kdo? Co? Kdy? Kde? Jak?
Porozumění	míru porozumění	Co znamená ...? Jak lze vysvětlit ...? Proč ...?
Aplikace	aplikaci	Jaké jsou další příklady?
Analýza	analytické dovednosti	Jaké jsou typické znaky ...? Jak lze rozložit ...? Jaké jsou důkazy pro ...?
Hodnocení	schopnost hodnotit, argumentovat	Co si myslíte o ...? Podle čeho usuzujete ...? Z jakého důvodu považujete ...?
Tvorba	schopnost syntézy znalostí	Jak bychom mohli přispět ...? Jak vyřešit ...? Jak lze dospět k ...?

Nechte studenty hledat odpovědi společně

Efektivním modelem hledání odpovědí na položenou otázku, tříbení názorů, postojů a formulací argumentů je společné hledání odpovědí.

Nechte každého studenta formulovat vlastní odpověď, tu ve druhém kroku prodiskutují studenti ve dvojicích, dále ve trojicích. Z každé skupiny by měla vzniknout přesnější a argumentačně silnější odpověď. Dokáže tak celá studijní skupina přijít s jednou odpovědí?

! Tip

Tato participativní aktivita je náročná na řízení jejího průběhu. Nezapomeňte stanovit a kontrolovat čas, který skupinám přidělíte pro diskusi odpovědí. Můžete použít i flipchart a zapisovat jednotlivé argumenty na papír tak, aby je viděli všichni studenti.

? Otázky k zamyšlení

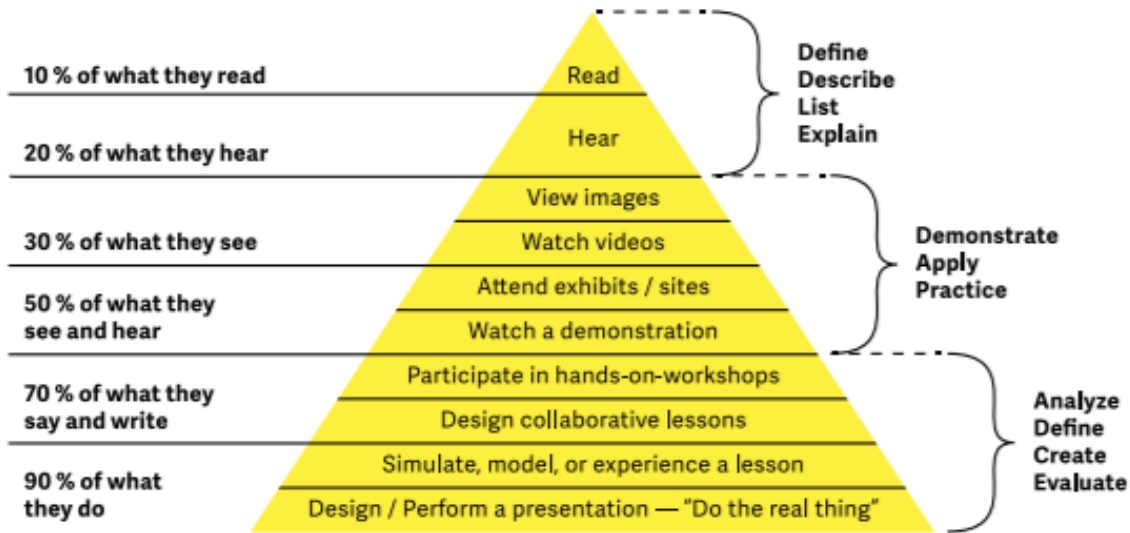
- Kdy jste naposledy položili studentům otázku?
- Jaké otázky nejčastěji studentům pokládáte?

5 Využívejte
metody
projektové
výuky

Daleova pyramida učení tvrdí, že si studenti po dvou týdnech pamatují 10 % z přečteného, 50 % toho, co vidí a slyší, a 90 % toho, co udělají a vyjádří různými formami (viz obrázek⁴).

**People generally remember...
(learning activities)**

**People are able to...
(learning outcomes)**

- Umožněte tedy studentům **pracovat na reálném projektu**
- Studenti budou vedeni k tomu, aby využívali všechny své dosavadní teoretické znalosti a aplikovali je na komplexní problém
- Studenti pracují v bezpečném prostředí univerzity s minimálními negativními dopady v případě neúspěchu
- Projekt může být individuální nebo týmový
- V případě projektu, který studenti zpracovávají v týmu, se učí také vůdčím schopnostem a řízení týmu
- Rizika týmových projektů však tkví v černých pasažérech, kteří často parazitují na práci ostatních - tomu lze předcházet stanovením jasných pravidel nebo odevzdáváním pracovních výkazů

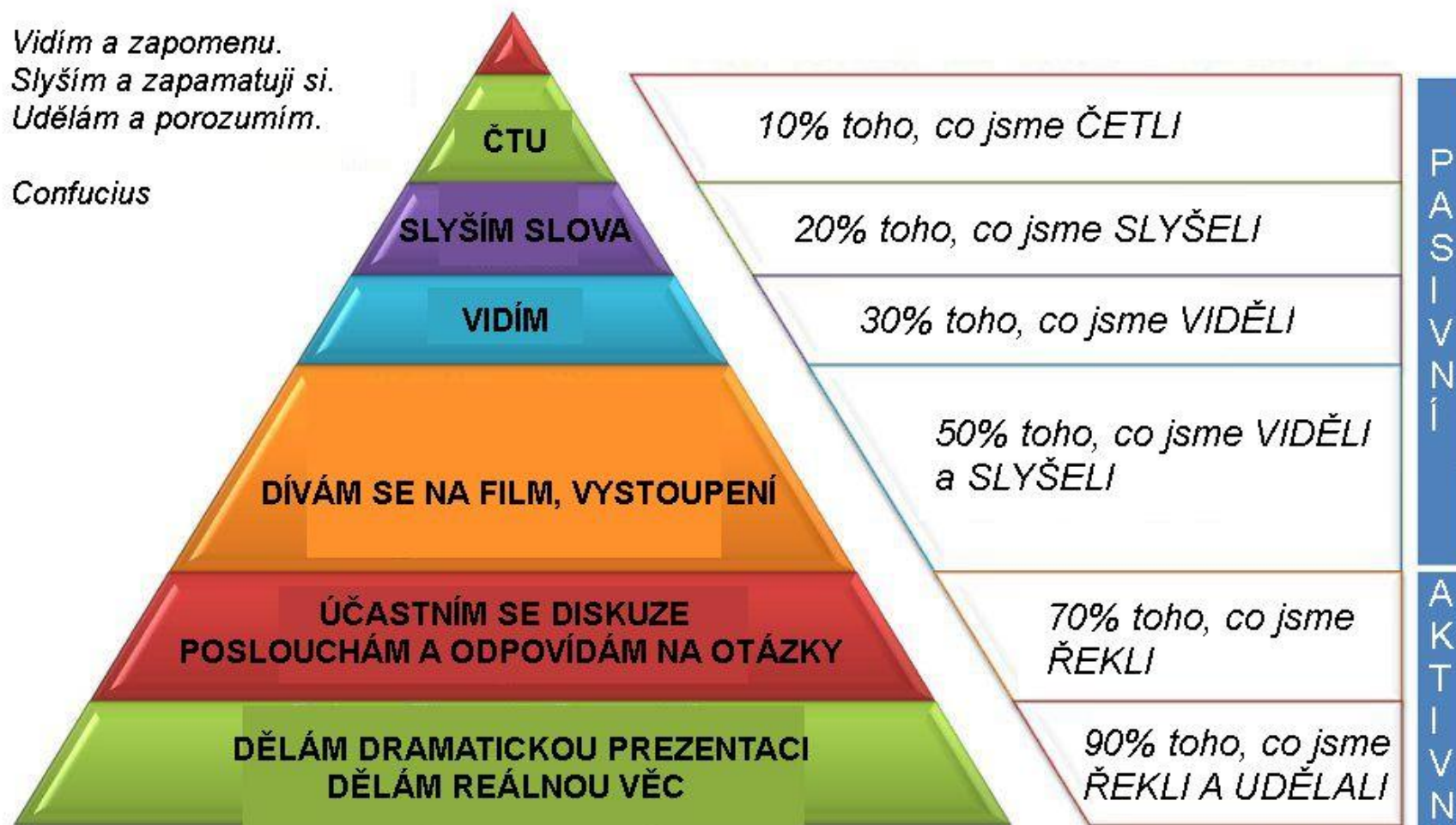

Pyramida učení

Po 2 týdnech máme tendenci zapamatovat si:

Vidím a zapomenu.
Slyším a zapamatuji si.
Udělám a porozumím.

Confucius

Source: Edgar Dale (1969)

Důležitost formativní zpětné vazby!

- Studenti v případě projektové výuky často řeší problém v několika fázích a odevzdávají nebo prezentují dílčí výstupy
- Buďte připraveni na to, že je třeba z vaší strany poskytovat zpětnou vazbu
- Studenti potřebují vědět, zda se ubírají správným směrem
- Komentujte a hodnotte úkoly průběžně, nikoli až na konci semestru

🔍 Otázky k zamyšlení

- Máte vyváženou teoretickou a praktickou část předmětu?
- Osvědčila se vám projektová výuka, co byste chtěli změnit?

CÍLOVÉ KATEGORIE	CO HODNOTÍM	JAK HODNOTÍM
Zapamatování informací	Reprodukcí, určení, seřazení, výběr	Oceněním úplnosti, výzvou k doplnění, návratem k lepšímu seřazení, oceněním výběru důležitého
Pochopení, porozumění	Vypočítání, vyjádření vlastními slovy, ilustrování, oprava	Diskusí o správnosti a přesnosti vlastních slov, ilustrací, požadavkem zdůvodnění výpočtu nebo řešení, smysluplnými opravami
Aplikace	Návrh řešení podle vzoru	Diskusí o postupu při řešení nové situace, oceněním volby nové situace pro řešení, pochvalou, správnou a přesnou demonstrací
Analýza	Rozbor na prvky s vymezením jejich významů a vztahů, odvozování zákonitostí	Oceněním přesnosti nejen rozboru, ale i zachováním posloupnosti a vztahů (bodování, jiná forma hodnocení)
Hodnocení	Žák porovná, kritizuje, zařadí do širších souvislostí, formuluje obecnější závěry kombinací v určování, zařazování, vybírá a hodnotí nejlepší řešení, vyjádří osobní názor	Obecný poznatek se shoduje (body, formativně), učitel společně se žáky provádí korekturu
Tvorba	Vytvořit kombinací (vymyslet) něco nového na základě zvládnutí předchozího)	Vzájemné žákovské hodnocení výstupů, učitel v diskusi hodnotí schopnost žáků obhájit své řešení

Cíl průběžného hodnocení:
podpora motivace k práci

Význam hodnocení a zpětné vazby:
dávám najevo, že „jsem na příjmu“
dávám najevo, že si se studentem/ty rozumím

• **Příklad pozitivního hodnocení popisným jazykem:**

- „Petře, při prezentaci jste **dobře** navázal kontakt s posluchači, díval jste se jim do očí, přirozeně jste mluvil a pohyboval se. **Líbilo se mi**, že jste reagoval na smích, že jste dal prostor otázkám a trpělivě vysvětloval nesrozumitelná místa. **Příště byste měl** věnovat více času přípravě, aby Vaše sdělení mělo jasnou strukturu. K větší srozumitelnosti **by napomohly** příklady.“

• **Čeho se v hodnocení vyvarovat?**

- **Nepoužívejme posuzující jazyk** (Vy jste opět nezklamal! Zase polovičatý výkon!)
- Nepoužívejme např. běžnou pětistupňovou klasifikaci
- Nehodnotme studentovu práci jednoduchými výroky „výborně“, „to se Vám příliš nepodařilo“
  - nepřináší to informaci o tom, co mají studenti dělat dále nebo co mají změnit

6 Bud'te dobrým
vedoucím
diplomových
prací

Ved'te zodpovědně

Za samotnou práci je vždy odpovědný student, který ji obhájí před komisí. Vy jako vedoucí práce inspirujete studenta, vedete ho, směřujete a nabízíte konzultace.

Několik tipů, jak studenta vést:

- Začněte s problémem, který chce student v rámci své práce řešit.
- Zamyslete se nad praktickou částí. Pro práci bude klíčový především dobře navržený a zpracovaný výzkum.
- Nechte studenta zpracovat mentální mapu tématu, a to jeho praktické i teoretické části.
- Navrhněte studentovi, aby si zřídil osobní blog, kde bude pravidelně publikovat novinky a zajímavosti z oblasti a pokrok ve zvoleném tématu práce.
- Doporučujeme naplánovat si pevné konzultační hodiny. Využijte Skype nebo jiný efektivní komunikační kanál.
- Nechte studenta bádát, inspirujte jej vhodnými otázkami.
- Navrhněte studentovi relevantní konferenci, seminář nebo workshop.

? Otázky k zamyšlení

- Jaká témata diplomových prací byste rádi vedli?

! Odneste si

- Kvalita diplomové práce nezávisí jen na studentovi, ale také na přístupu vedoucího.
- Pokud vedete diplomovou práci, domluvte si se studentem pravidelné konzultace.

Korektně hodnotěte

Poté, co student odevzdá diplomovou práci, čeká vás psaní posudku vedoucího práce. Stejně tak se může stát, že budete požádáni o oponentský posudek na jiné diplomové práci.

V obou případech se hodnotí:

- aktuálnost řešené problematiky
- přístup ke zpracovanému tématu
- naplnění cíle práce
- úroveň práce s literaturou a citace literárních pramenů
- struktura práce
- vlastní přínos studenta
- přínos práce pro praxi a originalita závěrů
- úroveň jazykového zpracování

7 Ved'te studenty
ke kritickému
myšlení

Kritické myšlení ve vysokoškolské výuce

- Schopnost neustále se učit a kriticky myslet = dvě základní kompetence, které bychom měli u studentů rozvíjet
- Naším cílem by mělo být, aby studenti uměli nezávisle posoudit a kriticky analyzovat informace, zkoumat předkládané informace z více perspektiv a posoudit jejich význam a hodnotu
- Kritické myšlení je nezávislé myšlení, schopnost tvořit si vlastní názory, hodnoty a přesvědčení

Rámeec aktivní výuky

Třífázový model učení (E-U-R)

8 Vycházejte
vstříc
kombinovaným
studentům

Pracujte se sylabem předmětu v Informačním systému MU

Sylabus předmětu je jedním z nejdůležitějších informačních kanálů pro všechny studenty v jakékoli fázi studia. Studenti se podle sylabu předmětu rozhodují, zda si předměty (hlavně předměty typu B) mají zapsat. Sylabus může také být pro studenty i učitele vodítkem během výuky.

Každý lektor může svůj sylabus předmětu upravovat přes modul [☰ Učitele v Informačním systému](#). Sylabus musí být hotový před termínem registrace předmětů. [☰ Harmonogram semestru](#) naleznete na webu fakulty.

Alternativní ukončení předmětu

Určitě nezapomeňte do sylabu vyplnit formu ukončení předmětu pro kombinované studenty. Zároveň by však kombinovaný student měl ovládat stejné penzum znalostí. V případě nutné účasti na hodinách pro prezenční studenty tak můžete využít alternativní ukončení předmětu pro studenty kombinované. Vhodným alternativním ukončením předmětu může být např.:

- vedení studentského blogu (Inflow)
- vypracování odborného článku, který bude publikovaný v časopise Inflow
- student si může vést podcast nebo videostream, ve kterých bude řešit úzce vymezené téma relevantní k obsahu předmětu
- student může také pracovat na stejném projektu jako tým prezenčních studentů

Témata hodin podpořená literaturou

Kombinované studium je do velké míry založeno na samostudiu. Student tak jasně potřebuje vědět, z jakých materiálů má studovat, jaké zdroje jsou pro jednotlivá témata klíčové a jak může znalosti dále rozšiřovat. Vhodné je již v sylabu předmětu uvést konkrétní témata hodin i povinné a nepovinné zdroje. Může se jednat o konkrétní kapitoly v knize, publikované výzkumy, videopřednášky a další materiál. Student tak bude mít jasnou představu, která témata jsou probírána v prezenční formě studia.

Pro přehlednou prezentaci témat, krátkých anotací k hodinám a seznamu literatury můžete využít také [Interaktivní osnovu](#) v Informačním systému MU.

Zpřístupňujte své prezentace

Do Úschovny k předmětu v Informačním systému MU lze ukládat prezentace z hodin, případně další studijní materiál. Prezentace a další materiál, který je určen studentům vašeho předmětu, však můžete publikovat i na svém osobním blogu nebo je zasílat studentů jinými cestami. V tom případě se však o tom nezapomeňte zmínit v sylabu předmětu.

9 Nechte

studenty číst

odborné texty

Četba = most k myšlení

- Díky četbě si student nejen osvojuje konkrétní znalosti, ale trénuje také kritické a analogické myšlení a zlepšuje schopnost úsudku
- Percepce digitálního textu (čtení zpráv, statusů na Facebooku nebo Twitteru) způsobuje, že se mění čtenářské návyky - čteme rychle, přeskakujeme, hledáme pouze klíčová slova; čteme zkrátka povrchně
- Tento způsob čtení, provázený problémy s pozorností, hlubším pochopením textu a kontextu informací, si bohužel analogicky přenášíme také na četbu odborné literatury
- **Ved'te tedy studenty k soustavnější četbě a interpretaci odborných textů různých žánrů, např. výzkumných zpráv, vědeckých článků, monografií apod.**

Peer instructions

Kromě klasického čtení textů bychom rádi přiblížili koncept Peer instructions, který se čtením odborných textů pracuje velice sofistikovaně.

Metoda Peer instructions spočívá v tom, že lektor studentům zadá četbu, se kterou se následně v hodině pracuje. V průběhu výuky (po přečtení textu) jsou lektorem kladeny konceptuální otázky, na které se snaží studenti za pomoci kooperativních aktivit odpovídat. Celý proces probíhá následovně:

Před hodinou

- Zadání četby – studentům je zadána četba, např. kapitola v knize, článek, výzkumná zpráva
- Studenti před hodinou odpovídají na tři otázky do webového formuláře (můžete využít např. formulářů Google). Dvě otázky směřují na obsah, kterému studenti neporozuměli. Třetí otázka míří na to, co pro studenta bylo v článku těžké nebo matoucí. Pokud nic takového student nenašel, sdělí do formuláře, co považoval při čtení článku za inspirativní. Student by měl odpovídat co nejpresněji. Odpovědi se bodují a jsou součástí závěrečného hodnocení. Hodnotí se především úsilí, které student do vytvoření odpovědi vložil, nikoli pouze správnost odpovědi.
- Odpovědi poslouží také lektorovi v přípravě na následující hodinu.

Pod tímto zdrojem naleznete důkladnější vysvětlení metody Peer instructions:

HANFORD, Emily. *Rethinking the Way College Students Are Taught*. In: *American Public Media* [online]. 2013 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://americanradioworks.publicradio.org/features/tomorrows-college/lectures/rethinking-teaching.html#peerinstruction>

V hodině

- V průběhu hodiny jsou kladeny konceptuální otázky, které nezjišťují paměťové schopnosti nebo memorování, ale jsou zaměřeny na porozumění smyslu a hlavní myšlenky textu. Lze využít výběru z předem připravených možností nebo otevřených otázek, které jsou promítnuty projektorem.
- Probíhá fáze sběru odpovědí.
- Studenti dostávají čas na promyšlení odpovědi.
- Odpovědi mohou být od studentů sesbírány elektronicky (v případě, že mají všichni PC, notebook, tablet nebo mobil), nebo klasickým hlasováním.
- Při větším počtu studentů mohou být odpovědi psány na papír. Lektor poté několik odpovědí vybere a požádá ostatní studenty, aby se přiřadili k té odpovědi, která nejlépe vystihuje jejich vlastní odpověď.
- Kooperativní aktivity jsou využívány v momentu, kdy lektor požádá studenty, aby prodiskutovali své odpovědi ve dvojicích a shodli se na odpovědi, následně ve trojicích a opět se shodli na odpovědi. Takto lze pokračovat až k celé studijní skupině, která na základě promyšlených argumentů formuluje společnou znalost.

❓ Otázky k zamyšlení

- Požadujete po studentech, aby ve vašich hodinách nebo v přípravě četli nějaké materiály?
- Na jaké téma byste příští hodinu mohli rozvinout se studenty diskusí?

❗ Odneste si

- Pracovat se studenty lze i před samotnými hodinami. Např. v některých hodinách by mohla být vhodnou inspirací četba relevantní literatury. Čtení je však nutné propojit i s hodnocením a prací v hodině.

10 Shromažďujte
zpětnou vazbu
a sami se
neustále učte

Stále inovujte

Každý semestr se pokuste předmět znovu posunout v odbornosti a profesionalitě. Experimentujte s formátem a technologiemi. Každá inovace předmětu by však měla mít zdůvodnění plynoucí buď z literatury nebo z potřeb studentů. Nebojte se tak sbírat zpětnou vazbu na to, co vás zajímá, i u studentů. Předmětová anketa pro tento účel není ideální, jak se nám potvrdilo. Při sběru zpětné vazby se nám osvědčily dvě metody:

Jednoduchý dotazník

Vytvořte si jednoduchý dotazník, který po poslední hodině nebo po uzavření klasifikace předmětu rozešlete studentům. Úplně stačí dvě základní otevřené otázky:

- Co se vám na předmětu líbilo/nelíbilo?
- Co by v rámci předmětu mohlo být změněno / mělo zůstat stejné?

Dotazník je tak krátký proto, aby s ním student neměl moc práce. Navíc se domníváme, že dvě otevřené otázky umožní zájemcům vyjádřit řadu inspirativních podnětů a komentářů.

? Otázky k zamyšlení

- Jakým způsobem vyhodnocujete, zda hodiny a celý předmět bylo pro studenty přidanou hodnotou?
- Inovujete a aktualizujete svůj předmět pokaždé, když jej začínáte znovu vyučovat?

! Odneste si

- Zpětnou vazbu od studentů je možné získat i jinak než tradiční předmětovou anketou.
- Na základě zpětné vazby od studentů lze definovat, které aspekty předmětu byste mohli příští semestr vylepšit.

Zdroje - výběr

- ANDERSON, Jeffrey. Edgar Dale's Cone of Experience. In: Mesa Community College Center for Teaching and Learning [online]. 2007 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://ctl.mesacc.edu/blog/edgar-dales-cone-of-experience-2/>
- Bloomova taxonomie. In: Metodický portál: inspirace pro zkušenosti učitelů [online]. 2014 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/B/Bloomova_taxonomie
- BRDIČKA, Bořivoj. Bloomova taxonomie v digitálním světě. In: Učitel'ský spomocník [online]. 2008 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: http://www.spomocnik.cz/index.php?id_document=2230
- HANFORD, Emily. Rethinking the Way College Students Are Taught. In: American Public Media [online]. 2013 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://americanradioworks.publicradio.org/>
- **MAZÁČOVÁ, Pavlína a Tomáš BOUDA. Inspirace úspěšného lektora. Brno: Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2015. 53 s.**
- **PETTY, Geoffrey. Moderní vyučování. 6., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2013. 562 s. ISBN 978-80-262-0367-4.**
- PLAMÍNEK, Jiří. Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 336 s. ISBN 978-80-247-4806-1.
- Respekt neboli. Archiv metod [online]. 2010 –2013 [cit. 2020-12-01]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod>
- **ROHLÍKOVÁ, Lucie a Jana VEJVODOVÁ. Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 281 s. ISBN 978-80-247-4152-9**
- **SITNÁ, Dagmar. Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách. 2. vyd. Praha: Portál, 2013. 150 s. ISBN 978-802-6204-046**
- **SLAVÍK, Milan. Vysokoškolská pedagogika. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 253 s. ISBN 978-80- 247-4054-6**
- Online kurz *Metody kritického myšlení* – semestr jaro 2021 - **FF: MKM11 Metody kritického myšlení**

Kontaktní údaje

Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.

pmazacov@phil.muni.cz

pmazacova@gmail.com

Profil: <https://kisk.phil.muni.cz/cs/osoba/2935>

